

شواری عالی حوزه ی علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

موضوع تحقیق:

بررسی راههای مختلف نفوذ شیطان و مبارزه با آن از منظر قرآن

نام و نام خانوادگی پژوهشگر:

مریم شحیطاوی

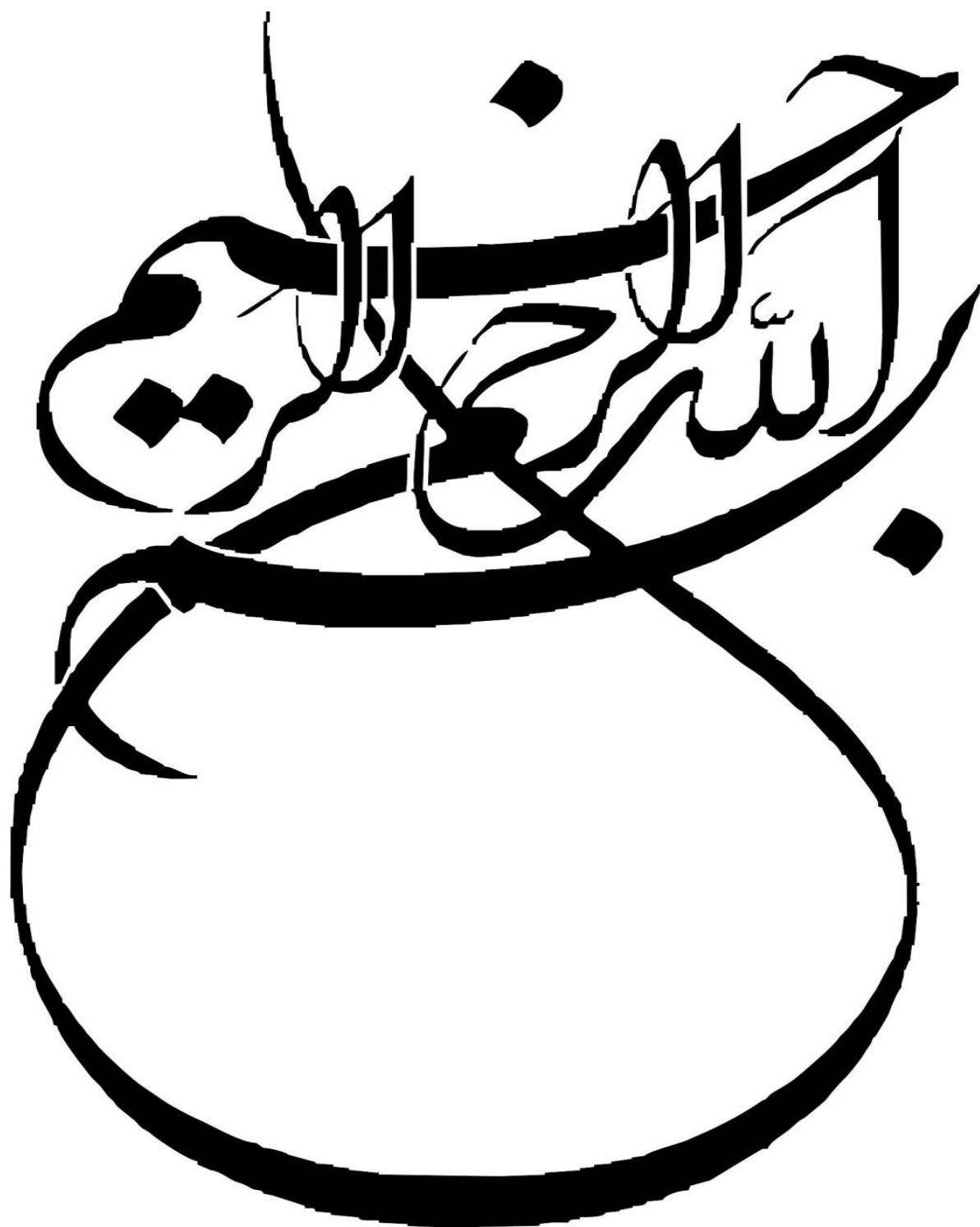
شماره طلبگی: ۹۲۱۳۱۱۰۴۴۵

گرایش تفسیر و علوم قرانی

استاد مربوطه :

محمود شیرافکن

نیمسال اول ۹۴-۹۵

چکیده :

در پژوهش پیش رو در ابتدا واژه وریشه شیطان و ابلیس کار شده و سپس به خصوصیات و ویژگی های ابلیس «شیطان پرداخته شده است

وراههای وسوسه گری بیان گردید . و بعد از آن به راه های نفوذ شیطان از منظر قرآن و تفاسیر اشاره شد و مراحل تسلط شیطان برانسان

بیان گردیده است و به راهکارهای قرآنی مبارزه با اصلی ترین ترفند شیطان که همان وسوسه گری می باشد پرداخته و در خانمه به جاهای

که شیطان می تواند نفوذ کند و جاهایی که نمی تواند نفوذ کند از منظر آیات و روایات گریزی شده است .

قرآن ، شیطان ، ابلیس ، وسوسه ، نفوذ، عدم نفوذ ، استعاده

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۵
واژه شیطان و ابلیس	۶
خصوصیات و ویژگیهای ابلیس و شیطان	۷
۱- تمرد از فرمان الهی	۸
۲- تکبر و خود برتر بینی او	۸
۳- وسوسه گری	۸
راههای وسوسه شیطان	۹
راههای فریب شیطان	۹
راههای نفوذ شیطان با توجه به آیات	۱۰
مراحل تسلط شیطان از منظر قرآن	۱۱
راه های مبارزه با وسوسه های شیطان از منظر قرآن	۱۲
جاهایی که شیطان می تواند نفوذ کند با توجه به آیات و روایات	۱۴
جاهایی که شیطان نمی تواند نفوذ کند با توجه به آیات و روایات	۱۵
نتیجه گیری	۲۱

مقدمه :

درباره شیطان، حقیقت شیطان، کیفیت آفرینش شیطان، کارهای شیطان و نظایر آنها موضوعات فراوان و قابل ملاحظه ای وجود دارد. بسیاری از آیات قرآن کریم، پیروی از شیطان به عنوان «سمبل» ضد اخلاق معرفی شده تا آنجا که در بعضی آیات می گوید: انسان دوراه را در پیش دارد: یکی راه خدا و دیگری راه شیطان شیطان پرستی نقطه مقابل خدا پرستی نقطه مقابل خدا پرستی قرار داده می شود نظیر آیه:

«الم اعهد اليكم يا بني آدم ات لا تعبدوا الشيطان انه لكم عدو مبين وان اعبدوني هذا صراط مستقيم»^۱

آیا پیمان نبستیم با شما ای فرزندان آدم که عبادت نکنید شیطان را که برای شما دشمنی آشکار است و اینکه مرا عبادت کنید این راه مستقیم است؟

اکنون سوال می شود که آیا شیطان چیست؟ همان دنیا یا هوای نفس است و یا چیزی مستقل و جدای از آن دو خواهد بود؟ بعضی گمان کرده اند که شیطان چیزی جز نفس اماره نیست و شیطان یا ابلیس را موجود مستقلی از طایفه جن می داند که از آتش آفریده شده و مستقل از انسان است. بنابراین شیطان در قرآن به معنای هوای نفس یا نفس اماره یا قوه واهمه یا یکی دیگر از قوای نفس نیست و موجودی مستقل است البته کلمه شیطان گاهی به انسان شرور نیز اطلاق میشود، اما آنجا که ابلیس و جنود ابلیس گفته می شود که شیطان نیز به همان «ابلیس» منصرف است قطعاً، در این موارد منظور از آن هوای نفس یا نفس اماره و نظایر آنها نیست مثل آیه:

«يا بني آدم لا يفتنكم الشيطان كما اخرج ابوبكم من الجنة»^۲

ای فرزندان آدم (پایید) که شیطان فریبتان ندهد چنانکه پدر و مادران را از بهشت بیرون راند

^۱ - یس، آیه ۶۱-۶۰

^۲ - اعراف، آیه ۲۷

استعاذه از دیگر راه های مهم در مبارزه با شیطان، استعاذه یعنی پناه بردن به خداوند متعال است قرآن کریم در این باره

می فرماید: «و هر گاه وسوسه ای از شیطان به تو رسد، به خدا پناه بر که او شنونده و دانا است.»^{۵۱}

نیز دستور داده که هنگام قرائت قرآن کریم از شیطان رجیم به خدا پناه ببریم^{۵۲}

استعاذه یعنی خود را از شر هواهای نفسانی و شیطانی در پناه خداوند متعال قرار دادن برای رسیدن به ایمنی از

وسوسه های شیطانی. (سوره ناس) در جای دیگر می فرماید: "و اَمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ اِنَّهُ هُوَ

السَّمِيعُ الْعَلِيمُ."^{۵۳} و نیز می فرماید: "و قل ربِّ اعوذبك من همزات الشياطين و اعوذبك ربَّ ان يحضرون."

به پیامبر دستور می دهد که بگو پروردگارا من از وسوسه های شیطان ها به تو پناه می برم و (باز) به تو پناه می برم

از این که نزد من حاضر شوند

توسلات که چه کسی می تواند دستگیر انسان شود جز کسانی که خداوند برای هدایت بشر و مبارزه با شیطان فرستاده

است. در مکتب زنده و پویای شیعه علوی بهترین دستگیره و راه نجات که می توان به آن توسل جست، حبل المتین

الهی و ریسمان محکم ولایت و محبت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) و ائمه اطهار (علیهم السلام) می باشد.

قرآن مجید می فرماید: « وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ... وسیله ای به سوی او (خداوند متعال) بجوئید

انتظار ظهور انتظار ظهور موعود و چشم به راه برقراری حکومت حق. « أَيْنَ صَدْرُ الْخَلَائِقِ ذُو الْبِرِّ وَ التَّقْوَى، أَيْنَ بَابُ اللَّهِ

الَّذِي مِمَّ يُؤْتَى، أَيْنَ وَجْهُ اللَّهِ الَّذِي إِلَيْهِ يَتَوَجَّهُ الْأَوْلِيَاءُ. »^{۵۴}

^{۵۰} -سوره اعراف (۷)، آیه ۱۱۴

^{۵۱} -همان ۲۰۰

^{۵۲} -سوره نحل (۱۶)، آیه ۹۸

^{۵۳} -سوره فصلت (۴۱)، آیه ۳۶

^{۵۴} -مفاتیح الجنان، دعای ندبه

خوف از خدا از جمله مهم ترین راه های مبارزه با شیطان و عوامل باز دارنده از گناه خوف از خدا است خداوند متعال در

قرآن کریم فرموده که این شیطان است که پیروان خود را می ترساند. از آنها نترسید! و تنها از من بترسید اگر ایمان

دارید^{۵۵}

نگهبانی و مراقبت شیطان با جان ما سر و کار دارد از این رو باید از آن حراست کنیم

کنترل اعضا و جوارح زبان، چشم، گوش، فکر و همه اعضا و جوارح، درهای و رودی به قلب اند. پس باید اینها را

کنترل کرد. محاسبه بعد از کنترل نوبت به محاسبه می رسد، یعنی برای جبران ضعف ها و برنامه ریزی برای

آینده ارزیابی لازم است. واکنش مناسب در برابر هر وسوسه ای باید واکنش مناسب صورت گیرد. مجهز شدن به

تجهیزات در برابر تهاجم وسیع شیطان، باید در میدان کارزار، همواره مسلح باشیم. آشنایی با دام های شیطان برای

رهایی ز وسوس شیطانی باید مواظب دام های او بود. یکی از دام های خطرناک شیطانی، دوستی دنیاست.

امام علی(ع) می فرماید: "از دنیا حذر کن، زیرا دام شیطان و جایگاه فساد ایمان است".^{۵۶}

انجام یک سری مستحبات مثلاً همیشه با وضو بودن و زبان را به ذکر مخصوصاً "لا حول و لا قوة الا بالله العلی

العظیم" عادت دادن و نیز خواندن قرآن در اوقات مختلف دور بودن از بیکاری خود را از بیکاری، تنهایی و عوامل

وسوسه انگیز دور نگه داشتن. مطالعات مفید مطالعه و تفکر درباره خدا و قیامت زیارت اهل قبور به طور منظم مثلاً

هفتگی به زیارت اهل قبور رفتن و نسبت به عاقبت خود و احوال پس از مرگ اندیشیدن شرکت در مراسم مذهبی

شرکت کردن در مراسم دینی و فعالیت جدی در مسائل فرهنگی اجتماعی و نماز را با توجه و حالت عاشقانه و با حضور

^{۵۵} -آل عمران (۳)، آیه ۷۵

^{۵۶} - سید هاشم رسول محلاتی غررالحکم ودرالحکم، ج ۱، تهران دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۷، ص ۳۶۸، ح ۲۸۲۳

قلب خواندن. بندگی و اخلاص بندگی خداوند غایت آفرینش انسان است: «و ما خلقت الجن و الانس الا ليعبدون»^{۵۷}

اگر بندگان خدا بدان گام نهند، از هرگونه آسیب شیطان لعین در امان خواهند بود و چتر حمایت پروردگار بر سرشان

سایه خواهد افکند. در این صورت است که انسان با تمام وجود صداقت قول خدای متعل را خواهد یافت که فرموده:

«نیرنگ شیطان ضعیف است؛ ان کید الشیطان کلن ضعیفا»^{۵۸}

ما در دور هلت یافتن شیطان و متأسفانه سستی انسان به سر می‌بریم. شیطان نه تنها رقیب خداوند نیست، بلکه رقیب

انسان م هم نیست و اگر انسان به خود بیاید و به خدا پناه ببرد شیطان در برابر او عاجز و ذلیل خواهد شد. قرآن کریم

می‌فرماید: نیرنگ شیطان ضعیف است^{۵۹}

و سلطه‌ای بر اهل ایمان و توکل کنندگان ندارد،^{۶۰} سلطه او فقط بر کسانی است که به او دل سپرده و فرمانش را

می‌پذیرند و او را شریک پروردگارشان می‌پندارند.^{۶۱}

در حدیث قدسی آمده است که خداوند فرمود: «لا اله الا الله حصنی فمن دخل حصنی أمن من عذابی؛ لا اله الا الله قلعه

من است و هر کس که به قلعه من داخل شود از عذاب من در امان است. پس بیایید درون این قلعه خوشبختی شویم تا

جامعه ای سالم و با نشاط داشته باشیم.^{۶۲}

^{۵۷} - ذاریات (۵۱)، آیه ۵۶

^{۵۸} - نسا (۴)، آیه ۷۶

^{۵۹} - همان، آیه ۷۶

^{۶۰} - نحل (۱۶)، آیه ۹۹

^{۶۱} - همان، آیه ۱۰۰

^{۶۲} - شیخ عباس قمی سفینه البحار، ص ۳۶۷

نتیجه گیری:

- ۱ - شیطان موجودی مستقل از خداوند نیست بلکه خداوند اراده نموده است که برای آزمایش انسان و تقویت انگیزه انسان در مسیر اقرار گیرد.
- ۲ - شیطان از راههای مختلفی استفاده می نماید که بین بنده و خدا فاصله اندازد و راه کفر بکشاند ولی هیچگاه نمیتواند انسان را مجبور نماید بلکه او را وسوسه نموده و به سمت بدیهاسوق می دهد.
- ۳ - خداوند متعال و همچنین معصومین علیهم السلام راهکارهایی برای مقابله با شیطان مطرح نموده اند از جمله استعاذه - ذکر بسم الله ، دوری از بیکاری و تنبلی و تقوا و مسائل دیگر.....

منابع وماخذ:

*قرآن

*مفاتيح الجنان

*نهج البلاغه، محمد دشتی، نشر بیت الاحزان، چ ۱۳۸۵، ۱،

۱- اصفهانی،، راغب مفردات الفاظ القرآن ترجمه مصطفی رحیمی نیا، نشر سبحان، چ ۱،

۲- حر عاملی، شیخ محمد بن الحسن، وسایل الشیعه ج ۱، ذوی القربی، ۱۳۸۷

۳- طبرسی، شیخ ابو علی الفضل بن الحسن الطبرسی، مجمع البیان، ج ۴، مترجم علی کرمی، تهران، وزرات فرهنگ

وارشاد

۴- العروسی الحویزی، شیخ عبد علی بن جمعه، نورالثقلین، ج ۲، موسسه اسماعیلیان، قم

۵- فیض کاشانی، ملامحمد محسن، تفسیر صافی، ج ۲، مترجم جمعی از فضلا، نشر نوید اسلام، چ ۲، ۱۳۸۶

۶- قرشی، علی اکبر قاموس قرآن، ج ۴، دارالکتب الاسلامیه، تهران، ۱۳۸۶

۷- قربانی، زین العابدین جایگاه فرشته، شیطان، انسان و.... در آفرینش، انتشارات سلار چ ۱، ۱۳۹۰

۸- قرائتی، محسن، دقایقی با قرآن، موسسه فرهنگی درسهایی از قرآن، چ ۱، پاییز ۱۳۹۰

۹- قمی، شیخ عباس، سفینه البحار، بی تا، بی جا

۱۰- مکارم شیرازی، ناصر، وهمکاران، تفسیر نمونه، دارالکتب الاسلامیه، تهران، چ ۵۱، ۱۳۸۶

۱۱- مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، ج ۱۱، ۶۰ بیروت دارالحیا التراث العربی،

۱۲- محلاتی، سید هاشم رسول، غرالحکم ودررالحکم، ج ۱، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، تهران، ۱۳۷۷

۱۳- کلینی، محمد بن یعقوب، ترجمه وشرح محمد باقر کمره ای، ج ۶، ۱۳۸۲

۱۴- نراقی، ملا احمد، معراج السعاده، انتشارات خاتم الانبیا، چ ۱، بهار ۱۳۸۷